

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOVELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

Leto I. — Stev. 28.

Novo mesto, 2. septembra 1950

Izhaja tedensko

Setveni plan bo sestavil kmet sam

Nekaj dni še in jesenska setev bo tu, z njo pa tudi novo gospodarsko leto. Naš kmet se je iz izkušenj preteklih let navadil, da ob tej priložnosti ne računa samo s tem, kar bo potreboval prihodnje leto za svoje gospodarstvo, pač pa tudi s količinami pridelkov, ki jih bo prispeval državi. Prav zaradi tega je veliko kmetov, ki že danes sprašujejo, kdaj bodo dobili svoje plane, da bodo lahko krepko prijeli za delo.

Setveni plan je imel mnogo dobrih stvari po načinu planiranja v preteklih letih. Navadil je kmete sodelovati z državo in jem da možnost, da so lahko sejali rastline, ki so jih potem tudi lahko oddali državi. Po drugi strani pa lahko rečemo, da kmetje niso dobili pravočasno v roke setvene plane, kar so hote ali ne-hote zagrešili krajevni ljudski odbori ter s tem povzročili posledice. Tako delo je preko mere pospeševalo birokracijo, posebno ker je bilo treba izpolnjevanje setvenega plana pregledati po dvakrat, trikrat ali še večkrat.

Vse dobre in slabe lastnosti je videla naša ljudska oblast. Da bi dobre lastnosti naši kmetje obdržali, slabe pa odstranili, je odločila, da tak način planiranja opusti. V bodoče si bodo kmetje pred setvijo lahko postavljali sami plane, ne bodo jih prejemali od ljudske oblasti kot pretekla leta; kajti vsak kmet najbolj več koliko in kaj bo lahko posejal po svojih njiyah.

Ker bo našim kmetom ta spremembu nudila možnost, da bodo svobodneje sejali, smo prepričani, da bodo vsi pošteni kmetje to spremembo toplo pozdravili. V preteklih letih so oblasti izračunale, kakšne tržne presežke lahko pričakujejo od našega kmetijstva na podlagi od-kupov in ugotovljenih donosov. Na podlagi tega so vsi okraji dobili sezname količin posameznih pridelkov, ki jih morajo prihodnje leto odkupiti. Naloga okrajnih, posebno pa še krajevnih ljudskih odborov je, da bodo te količine sedaj razdelili na vsa tista posestva, ki so imela v preteklih letih tržne presežke. Pri razdeljevanju se bo treba boriti še naprej za odkrivanje zatajenih površin.

Pri ugotavljanju tržnih presežkov je vsem odborom naročeno, da upoštevajo donose preteklih let in za izračunanje tržnega presežka izamejo sredino med večletnim slabim donosom in najboljšim donosom. Letošnje vprašanje tržnih presežkov se preučuje zelo stvarno in pravno.

Vsa kmečka gospodarstva, pri katerih je ugotovljen tržni presežek, bodo do prvega septembra obveščena, koliko bodo prihodnje leto prodala državi. Tako bo vsak kmet zvedel, koliko bo dal pri odkupu posameznih pridelkov. Od-slej bo vsak kmet sejal po svoji volji. Če se bo boril za večji hektarski donos in bo pridelal na 1 hektar zase in za državo, mu ne bo ničesar predpisoval, da

STOJIMO NA PRAGU NOVE VELIKE ZMAGE!

Z današnjim dnem smo začeli vpisovati 2. ljudsko posojilo. Priprave za to veliko stvar so v okrajih Črnomelj, Trebnje in Novo mesto potekale nekam nepripravljeno. Bilo je kup dobre volje pri okrajni vpisni komisiji, ki pa ni našla pri nekaterih okrajnih aktivistih pravo življenje. Niso znali prineseti pomen drugega ljudskega posojila na krajevne in vaške vpisne komisije, niso znali dati roko aktivistu na vasi in niso videli v marsikaterem kraju množičnih organizacij, ki so bile prve poklicane, da bi se zavzele za čim lepši uspeh tega posojila.

Klub tem velikim napakam so trije okraji dosegli do danes kar zadovoljive uspehe. Marsikje pa se je znašel kmet, ki je brez kogar koli ponudil častno posojilo, delavci in nameščenci so pa svoja posojila vzdignili dvakratno od prvega. Tudi obrtniki so to pot pokazali zaupanje v naše državno vodstvo. Poglejmo! Če si ogledamo le nekaj primerov iz naših treh okrajev, bomo ugotovili, da je korak dolenjskega človeka vreden koraka vseh ostalih v Sloveniji.

Čebelica, daj mi medu...

Franc Zupančič iz Št. Jerneja je čebelar. Z dobro voljo je ponudil državi 15.000 dinarjev posojila. »Če bo pa ajda dala pašo mojim ljubim čebelicam, bo dober del jesenskega izkupička za med »rajžal« v našo ljudsko blagajno: dol bom 20.000 din posojila!« Njegova žena, ki je učiteljica v Št. Jerneju, ne bo zavestala za njim.

Štiri sinove sem imela...

Ana Bradačeva iz Podhoste je imela štiri sinove. Je član Zveze borcev narodnoosvobodilne borbe. Dala bo 5.000 dinarjev. »Nisem ne lačna, niti slabo običena. Domač »šparovček« bom izpraznila in dala denar v posojilo. Nimam

mora posejati 1.5 hektarja. Najvažnejše je, da bo posejal tiste tržne količine, ki jih bo moral prodati državi, drugo pa je njegova stvar. Pri tem bo laže upošteval svoje težave kot so: pomanjkanje delovne sile, gnoja itd.

Razumljivo je, da se bodo pri vsem tem upoštevale že udomačene navade. Tako se bo lan za vlakno odkupoval v grosupeljskem okraju in ne kje drugje, sladkorna pesa se bo odkupovala na Dravskem in Murskem polju, hmeli v Savinjski dolini itd. Novo je samo to, da je ta načrt računal s precejšnjim zmanjšanjem površin, posejanih z žitom, in z ustrezaocim povišanjem površin, posejanih z vrtninami in s krmo.

Priporočamo odgovornim na okrajih, na krajevnih ljudskih odborih in pa vsem kmetom, da prečitajo članek »Odslej si bodo kmetje sami sestavljali setvene plane« v »Slovenskem poročevalcu« 19. avgusta letos.

strahu zanj, kakor ga nisem imela za štiri sinove, ki so se borili za našo svobodo. Z njimi sem pomagala domovini med vojno, s štirimi sinovi pomagam tudi danes njej, ki jo tako grdo blatijo z vseh strani!«

Slavni Rog se ne bo izneveril

Delavci, vozniki in uslužbenici Lesno-industrijskega podjetja (LIP) Novo mesto, ki so z vsakim dnem bolj in bolj povezani z našim slavnim Rogom, od kogar terjamo dragocene devize, so plan 2. ljudskega posojila 500.000 dinarjev že s 24. avgustom dosegli. Na sestanku so moško povedali: plan je prenizek! Zvišajmo ga za 50%! In so ga zvišali, kar kmalu pa bomo zvedeli, da so tudi povečani plan dosegli.

Nekje v Rogu je stresla s sebe košata bukev zrelo listje in z njim posula grob padlega borca, ki je dal življenje za srečo nas vseh, voznik LIP pa je potegnil z dobro rejenima konjem na novo naloden voz z lesom iz Roga, počil z bičem in zavriskal po soteški dolini. To je bil voznik Jože Fink, ki bo vpisal 17.000 dinarjev. Odgovoril mu je voznik Tone Fink, ki je dvanajstkrat zamahnil z bičem: torej 12.000! Zdravo, Tone!

Koliko boš dal?

Pa se znova vrnimo v Št. Jernejsko faro. Na trgu v Št. Jerneju sta se srečala Ignac Kušljanov in Janko Recljev.

Janko Recljev je pomežnik Kušljanu: »Koliko boš dal?«

»Šest!«

»Šestnajst!« je kresnil Nace v odgovor.

Jerele, ki nam v Št. Jerneju melje žito v moko, pravi, da bo dovolj 5.000 dinarjev, župnik je pa s tisočakom povedal, da mu ni v nadlego 2. ljudsko posojilo.

Pametno izvoljen ljudski odbor

Devet članov KLO Orehovica pri Št. Jerneju bo vpisalo 29.500 dinarjev: Francka Franko 5.000, Stane Novak 4.000, prav tako Jože Potočar, predsednik KLO pa 3.000 dinarjev. Ostali člani pa 2.500 in eden 1.000 dinarjev.

To častno besedo so dali odborniki KLO Orehovica na seji, kateri so prisostvovali tudi predstavniki množičnih organizacij. Množične organizacije dihajo v tem kraju skupaj s KLO, zato ni čudno, da so predstavniki teh organizacij dali tudi častno oblubo: sedem članov — 20.000 dinarjev. To je odbor in to so množične organizacije! Za seboj bodo potegnili tudi ostale, ki bodo potrdili s posojilom svojo partizansko dejavnost.

Kri ni voda!

V domovinski vojni prekaljeni, nadljudimo bitko tudi po vojni. To so člani Zveze borcev Narodnoosvobodilne vojne v novomeškem okraju. V Orehovici bodo

dali v posojilo 65.000 dinarjev, v Žužemberku 45.000, v Št. Jerneju 70.000...«

Kri ni voda! Za temi kraji gre vrsta drugih, ki nočejo zaostajati.

Vedno v prvi vrsti!

Mladina novomeškega okraja je dala veličasten delež Šamac-Sarajevo, Brčko-Banovići, v žilo »Bratstva in edinstva«, dala žulje v zadružne domove, v hmelj..

Pred njo je 2. ljudsko posojilo. Inform-birojevski strici skušajo napraviti iz nje osla: radi bi ji nataknili očala z zelenim stekli in ji rekli, kot lahko samo oslu govorite: »Jéj, jéj, saj je trava!«

Ker pa ni naša mladina oslu podobna in se ne da »plavšati« z zelenimi očali, je zgradila dela, ki jih občuduje ves svet. Tudi v II. ljudsko posojilo bo dala svoje neomajno zaupanje.

Mladina v Veliki Loki bo vpisala 25.000 dinarjev. Tudi staršem nekaterih mladincev iz tega kraja bodo sneta zeleni očala. Za to se bodo potrudili njihovi otroci, ki bodo dali roditeljem pero v roke, da podpišejo posojilo.

Mladinci novomeškega okraja so že do 24. avgusta obljubili 740.000 dinarjev. Milijon ni daleč. Vsak čas se bo zavedna mladina tega okraja srečala z njim.

Mladina v tekstilni tovarni v Novem mestu bo držala besedo in z navdušenjem dala v posojilo 169.500 dinarjev; »Pionir« se tudi postavi s svojo mladino: 50.800!

Mladina Mokronoga je s prvo obljubo 25.000 dinarjev napovedala vsem mladinskim aktivom v okraju Trebnje tekmovanje za 2. ljudsko posojilo. S tem, ko mladinci Mokronoga prepričujejo prebjivalce o pomenu posojila, sami sebi zvišujejo dano obljubo, tako da bo prva beseda ne enkrat, ampak dvakrat prekoračena.

Zaključno s 30. avgustom so v naših treh okrajih dali sledče obvezne za drugo ljudsko posojilo:

okraj Novo mesto	5,608.900 din
okraj Trebnje	3.500.000 din
okraj Črnomelj	2.123.000 din
skupno 11,231.900 din	

Kaj pa člani KZ?

Vsote, ki jih bodo vplačali v posojilo, so častne in odgovarjajo vsem tistim, ki pravijo, da je v zadrugah grob in revščina. Prav gotovo bodo še dodali k prvi besedi. Niso pa s tem končali. Njihova pot pelje naprej, med tiste, ki so nekam odmaknjeni od stvarnosti in lebde nekje v oblakih. S prepričevanjem bodo pomagali množičnim organizacijam, da bodo imele z vsemi vpisnimi komisijami in aktivisti čim več uspeha. Uspeh jim ne bo ušel.

Med gozdarji na Gorjancih

Trideset nas je bilo, postavnih logarjev in gozdarjev, nekaj tudi mladih absolventov kromberške gozdarske šole, ki smo odšli na pobudo ministrstva za gozdarstvo v Gorjance na ekskurzijo.

Odšli smo v obširne pleterske gozdove, prav tiste, v katerih je pred dobrimi 130 leti gozdaril slavni izumitelj ladijskega vijaka Jožef Resel. V zid kartuzijanskega samostana v Pleterjih so mu 17. junija 1911 vzidali v spomin marmornato ploščo. Z živim zanimanjem smo sledili pripovedovanju o starodavnih gozdarskih metodah površinskega gozdarjenja gozdarja Jožefa Resla, ki je vsako leto posekal približno eno stotiniko gozdne površine.

Takrat je tod gospodovala bukev, ki je še niso znali tehnično izkoristiti in ni imela skoraj nobene cene. Parjenje bukovine so namreč pričeli šele v tem stoletju in takrat vrednost in cena neprestano naraščala.

Mogočna pobočja nad kartuzijanskim samostanom, ki se razprostirajo preko Ravne in Opatove gore vse do Hrvaške in še preko, so bila in so še danes po svojih geoloških, morfoloških in klimatskih razmerah najbolj ugodna za bukev, ki jo danes toliko cenimo v lesni industriji. Opaziti pa je, da bo treba iztrebiti iz teh gozdov smrekovo. Kajti smreka se ni obnesla, posebno ne v nižinskih legah, ker je preveč izpostavljena napadom lubadarja in smrekove grizlice. Narava je tukaj tudi sama pokazala, kaj bi bilo tukaj najprimernejše ukremiti. Domači kostanj, ki zelo dobro uspeva, bo treba negovati in vzgajati v večjih skupinah in v nižji legi.

Namestnik direktorja Gozdnega gospodarstva Brežice, tov. Hercog, je v revirju Strmec (Ravna gora) v 2. in 3. oddelku z izvirnim vzgojnimi načinom odkrival napake in pomanjkljivosti v dosedjanju »vzgajajučih bukovih gozdov. Videli smo v teh oddelkih prezgodnjne odkrivane gozdov. Sečnja ni bila strokovnjaška in posledice so sedaj žalostne. Ker so razredili ali posekali preveč, so se krošnje razširile in sončni žarki so vdrli v veče površine in ogrozili obstoj bukovemu podmladku. Zaradi gostega in lepega bukovega podmladka bo treba zdaj posekati še nezrelo bukovo drevje in tako je izgubljen prirastek na kakovostnem pogledu.

Strokovnjak iz ministrstva, tov. Suštar, je pojasnil: »Na tem primeru vidimo, kako velika škoda nastane, če ne gozdarimo preudarno, če izsekavamo, ne da bi prej dobro premislili, kaj mora iz gozda in kaj mora ostati v njem.«

Naša pot se je vila navzgor in ustavili

sмо se v 6. oddelku, kjer smo zagledali samce — stare semenjake v mladjadu.

Ko smo pristopili bliže k semenjakom — samcem, smo opazili, da je letošnja sončna pripeka začala bukovo skorjo, ki je razpokala. Pri drugih smo opazili, da je razpokana skorja na široko odprla vrata glivicam, ki so napadle les in povzročile škodo na tehnični vrednosti.

Vodja nas je opozoril: »Poglejmo še tale teren. Posek in spravilo teh samcev bo težko. Zvezano bo z velikimi stroški in tudi v veliko škodo mlademu bukovju.«

Zopet je pričel s pojasnjevanjem gozdarski inženir: »Pri hrastovih semenjakih samcih se skriči popki razvijejo v veje in drevje postane vse preveč vejnato. Tako drevje je tehnično vedno manj vredno. Tudi na tem primeru višimo nenadonestljivo škodo zaradi izgube tehničnega lesa in na stroških poseka in spravila ter poškodovanju mladja. Kaj sledi iz tega? Ce že moramo pustiti semenjake, tedaj jih je treba pustiti v skupinah. To velja za bukev in hrast. Na ta način sonce ne bo poškodovalo skorje, pri hrastih pa ne bodo mogli ozeleneti skriči popki. Najboljše bo naravno nepogozdene »luknje« v podmladju umetno pogozditi s primernimi vrstami drevja.«

Zelo važen element za rast drevja je sončna toplota in svetloba. Ce gozdne rastline dobe preveč ali premalo sončne svetlobe, obole, shirajo in tudi poginejo. Prehod iz posredne v neposredno svetlogo je najbolj važen pri mladi bukvici. Ce bo ta prehod prenagel, bodo slabe posledice. Mladobukovje bujno uspeva v posredni sončni svetlobi, zato ga je treba vzgajati samo v senci starih bukev in šele takrat posekati staro drevesa, ko je bukovo mladje dovolj visoko, t. j. do kolena visoko, kakor pravi ljudska govorica. Pri drugih drevesnih vrstah pa moramo varovati mladje pred prevelikim zasenčenjem in prevelikim razkritjem. Vrh in zgornja tretjina drevesa mora biti na zraku, dočim spodnji dve tretjini pa v senci.

Na mnogih površinah, kjer je rastel podmladek, smo opazili, da ga je prerastel srebrot, ki je največji sovražnik vseh gozdnih kultur. V hostah se borimo proti srebrotu tako, da ga v višini pol ali enega metra prerezemo in mu onemogočimo vsak stik z zemljo. Odrezan srebrot pustimo kar na drevesa, s čimer smo se izognili poškodbam vrha in vej mladega drevesa.

Tovariš Hercog je še pojasnil, da je srebrot škodljiv predvsem zaradi tega, ker jemlje listom oziroma iglicam potrebitno sončno svetlogo, tako da »stvarne v listu«, to so klorofilna zrnca, ne morejo delati. Na drugi

strani pa srebrot vse preveč prepreza vrh oziroma zgornji del drevesa, da najmanjši sneg polomi šibko in nemočno dresce. Za logarja je najslabše spričevalo, če v njegovem revirju cvete dvakrat na leto, to je spomiladi, ko cvete vsa priroda in jeseni, ko cvete srebrot.

Nadaljevali smo pot proti Opatovi gori in v nekem oddelku opazili »razgaljeno« površino, ki je nastala, ker so prehitro iztrevili nezaželeno vrste drevja. Nezaželeno dresesne vrste moramo sekati pologoma in prevršiti in ne posekati. Zasekatih jih je treba v višini mladja in potem upogniti tako, da bo spodaj rastoče listje dovolj zasenčevala tla in da se bo vrh, ki je bil do sedaj v senci, počasi privadol na sonce, počasi privadol na polno svetlogo. Ravno zaredi tega nujnega »časnega privajanja na svetlogo in varstva tal pred prenaglim izsuševanjem je treba to sekanje oziroma vršenje zaželenih dreves vršiti opreznoma. Večko bolje je to delo opravljati večkrat, čeprav je zvezano z nekoliko večjimi stroški.

Ustavili smo se v oddelku, kjer so mlada do 7 cm debela dresesca bila neizprosno bitko za svoj obstanek. Tu nam je narava sama pokazala, da je nastopil čas trebljenja, zakaj posamezna dresesca so se že začela sušiti, vejice odpadati, nekatera dresesca pa so se pričela abnormilno razvijati v višino ali debelino. Zdaj je treba preudarno delati! Dresesca, ki so preveč stisnjena, ki niso sposobna kljubovati, morajo ven. Prav tako morajo pod sekiro ona dresesca, ki so se abnormalno razvila v višino ali debelino, zakaj postala bi »široko« vejnata, bila bi sposobna samo za drva ali pa bi uničila toliko in toliko sosednih dreves. Napačno pa bi bilo sekati že suha dresesca, ki so že pred leti odmrila. Ce jih pustimo v gozdu, bodo gnojila tla. Pustimo jih, kjer so.

»Nič ne de,« je razložil gozdarski strokovnjak iz ministrstva, »če gozd ne bo tako »posebno lepo«. Mi ne vzgajamo parkov, ampak gozdove, od katerih zahtevamo čim več dolgega tehničnega lesa!«

Napačno je taka dresesca spravljati iz gozda zato, da bi človek mogel gledati skozi tak gozd več 100 metrov daleč ali v razdalje enega kilometra ustreliti srnjaka. Ta so čistili v Nemčiji, kar pa ni bilo iz gozdnih vzgojnih razlogov, temveč predvsem zaradi lova.

Mi ne trebimo gozdom zaradi uspešnosti lova, temveč zaradi vzgoje, da bomo pri naši nadaljnji graditvi socialističnega gospodarstva dobili več kakovostno boljšega tehničnega visokovrednega lesa. m. j.

„Saj bodo člani vpisne komisije vpisali samo 500 dinarjev!“

Tako pravi marsikak kmet v trebanjskem okraju, ko se na sestankih dogovarjajo in prerekajo. »Glejte, še tisti, ki nas navdušujejo za ljudsko posojilo pa razlagajo njegov pomen in korist, se nočej izkazati! Pet sto dinarjev bodo dali, nič več. Hm, če oni državi ne zaupajo denarja, zakaj bi ga mi?... Tako bentijo. In je razumljivo — saj jih tak slab zgled članov vpisne komisije mora pohujati.

Nedavno so imeli v St. Janžu sestamek o ljudskem posojilu. In dva člana krajevne vpisne komisije, čevljarska mojstra, Franc Revinšek in Ivan Kukec sta se zavezala za — reci in piši — 500 dinarjev. Krasen zgled ostalim vaščanom, koliko naj vpisjejo, da ne bodo »presegli norme«. Tovariš člani vpisne komisije, preveč ga lomite! In ne samo v St. Janžu, tudi po nekaterih drugih vseh trebanjskega okraja prednjačijo člani krajevnih komisij z nizkimi zneski. Ko bereš poročila od tam, se združi človeku, da to počno prav nalašč.

Poglejmo v St. Rupert! Krajevno vpisno komisijo imajo — seveda samo na papirju. Komisijo so sestavili in postavili s pomočjo aktivistov iz Trebnjega. No, potem so si tovariši na okraju lepo omencali roke, češ: Dovolj smo že storili in pomagali našim vrlim Sentruperčanom! Komisija s predsednikom na čelu pa čaka navodil, mora da celo samih »vpisnikov« iz Trebnjega. Kmetje so kajpkat kar veseli, da ne sitnarijo okrog njih aktivisti z okraja. Zato naičudno, da znašajo skupne obvezne v St. Rupertu samo borih 13.000 din. To vsotico bi zlahka vpisala samo dva kmeta! Posebno se je »postavil« KLO, oziroma njegovi odborniki. Od 17 odbornikov se je edini srednji kmet Tone Jerman odločil, da vpiše 1000 din. Pa se ta s težkim srcem.

Sentruperške kmete je lahko poštensram. Saj jih je pri ljudskem posojilu daleč prekoril stari učitelj Matija Brezovar. Po službenih letih mu že zdavnaj pripada pokoj, je pa še zmerom aktiven v svoji službi. No, Brezovar, ki ga živi samo mesečna plača, bo lahko vpišal 5000 din, kmetje pa samo borih 8 jurjev.

Nemara pa kmetje v St. Rupertu le niso skopii, niti tako malo zavedni državljanji? Vzrok za tako slab uspeh ljudskega posojila tiči nekje drugje. Kje? Kmetje pravijo, da jih okraj pozna samo takrat, kadar so volitve, odkupi in, kakor sedaj, ljudsko posojilo. Ta trditev in očitek kmetov nemara nista čisto iz trte živita. Okraj jih vse premalo potuje, kakšno važnost in korist ima naše ljudsko posojilo za vso državo in za kmeta se posebej.

Koristi posojila bo deležna tudi njihova vas, če bodo vaščani po svojih močeh vložili svoj odvišni denar v veliko posojilnico jugoslovenskih narodov. In ta posojilnica je — drugo ljudsko posojilo! Zato: Sentruperčani, le pogum, pa tudi ves trebanjski okraj! Aktivisti pa dobro premislite, kaj je vaša dolžnost!

POTEK ODKUPA belih žit v novomeškem Okraju ni zadovoljiv

S 23. avgustom smo zabeležili v novomeškem okraju 57% odkupa belih žit. Prav tako kot pri ljudskem posojilu, se tudi pri odkupu odkriva kup dobrih in kup slabih strani tistih, ki odgovarjajo za to važno akcijo. Vse premalo sodelujejo množične organizacije, premalo posegajo v odkup vaški aktivisti in tudi pri nekaterih okrajnih aktivistih se čuti nevtrajnost, ki zavira pot do uspeha.

Do danes so se najbolj izkazali sledeči krajevno ljudski odbori: Mirna peč 89% odkupa, Globodol 84%, Zbure 82%, St. Jurje 80%, St. Jernej 78% in Orehotovica 77%.

Najslabše pa stoje: KLO Uršna selo 28%, Smarje 34%, Prekopa 43%, Bela cerkev 54% in Skocjan 59%.

Vprav v tem, da poteka odkup vštric z ljudskim posojilom, je zdrav znak, da drži ljudstvo v rokah oblast. Zato podvojimo delo na tem polju, da bomo istočasno z uspehom posojila zabeležili tudi zmago pri odkupu belih žit!

Ilimi množičnimi organizacijami, kar je predpogoj za vsako uspešno delo v kateri koli organizaciji. Ta konferenca je prelomnica v delu mokromoške mladine. Mladini Mokronoga bi povedali samo to, da si naj dobro vtične v spomin to konferenco in da najima stalno pred očmi sklepe, ki jih je sprejela in obljubila izvršiti. Mladina naj se zaveda, da je bilo priča njenim obljubam ljudstvu, ki bo ostro pazilo, ako bo mladina res mož besed.

Možek

PRELOMICA

v delu Mokronoške mladine

predsedstva in pozdravil vse navzoče. Konferenca je potekala v redu in disciplinirano. Predstavniki množičnih organizacij so konferenco toplo pozdravili in želeli mladini mnogo uspehov pri njenem delu v bodočnosti. Posebno pomembne so bile besede tovariša sekretarja OK LMS Trebnje Krištofa Daruša.

Sledili so referati. Obširen političen referat je dal mladinec — dijak in nakazal mladini pomen in delo naše organizacije. Za njim je sledilo poročilo o dosedjanju delu akcije LMS Mokromog, ki ga je imel dosedjanji sekretar. Iz tega poročila se je ponovno video, da se mladina niti najmanj zavedala svojih dolžnosti. Po referatih je sledila diskusija, ki je bila pestra in je prinesla lepe in hvalevredne predloge. Na podlagi predlogov je komisija za sestavo sklepov predlagala sklepe, katere naj mla-

dina Mokronoga sprejme in jih tudi izvrši in tako popravi svoje dosedjanje, povsem napačno delo.

Sklepi so sledeči: Redno in disciplinirano obiskovanje sestankov; točno plačevanje članarine; redno obiskovanje političnega študija in študija gospodarskih predpisov; kulturno-prosvetno udejstvovanje; redno posečanje fizičulture; vpisovanje drugega ljudskega posojila (vsak član po svoji zmogljivosti); sodelovanje pri gradnji zadružnega doma in udarniškem delu na splošno; sodelovanje pri gospodarskih akcijah; redno posrečanje predvojaške vzgoje in ustanovitev streške družine; sodelovanje z OF in ostalimi množičnimi organizacijami; sodelovanje pri mokromoškem orkestru; udejstvovanje v okviru Ljudske tehnike.

Mladina je sklepe z navdušenjem sprejela. Vso dvorano je prevzelo neko bojno ozračje. Mladina je bila navdušena. Starejši so z veseljem spremljali to navdušenost mladini in odvalili se jim je težak kamen od srca, kajti videli so, da je mladina potrdila pred vsemi svojo voljo do dela. Zato so tudi oni obljubili, da ji bodo pomagali po svojih močeh. Tovariš učitelj Zupančič je predlagal, da se ustanovi klub Ljudske tehnike in se ponudil za pomoč. Ta predlog je mladini toplo pozdravila.

Sledila je izvolitev novega sekretariata. Tudi to točko je mladina dobro izvedla. Za svoje vodstvo je izbrala res svoje najboljše. Za novega sekretarja tovariša Škoda Darka in za organizacijskega sekretarja tovariša Zirer Milana. Ostali člani sekretariata so še: Strel Peter, Ornik Stane, Škoda Ernest, Nahtigal Albin, Majcen Stefka, Umberger Jaka, Umberger Janez in Kos Lojzka. Ti mladinci so bili vedno najboljši. Sploh mladina Mokronoga ni slaba. Krivda dosedjanja slabega dela je predvsem ta, da se vodstvo aktivna ni nikoli zavedalo svojih dolžnosti in da je bilo premalo resno. Druga velika napaka pa je bila nepovezava z osta-

Ali je še daleč do cilja?

Pred postavljenim planom 2. ljudskega posojila v naših treh okrajih, so se zavedni ljudje zresnili in premisljeno ugotovili, da je zmogljiv. Posamezni prišepetovalcem, ki so bezali v človeka kot stenico v kri, so z dejaniji vsakodnevno dokazovali, da je njihova muja zmanj. Sedem milijonov že pred vpisom babiljoni posojila od 15 milijonov postavljenega, je že pred vpisom udrihalo laježe po lobanjah. Z glavami med rameni se umikajo in priliznjeno prihajajo s svojimi 1.000 dinarji. Naš odgovor je ta: Toliko, kolikor zmoremo! Saj nam ne bo ušlo.

15 milijonov novomeškega okraja bo 15 milijonov zidakov v mogočni stavbi

pravega socializma, skozi katerega vrata bomo vsak čas stopili na prostrano dvojnišče, kjer nam ne bo manjkalo ne tegu ne onega.

Tako bo tudi v trebanjskem in črnomaljskem okraju. Je pa nekaj pred nami, kar bo dalo najlepšo podobo naši Dolenjski in Beli Krajini:

Plan posojila bomo presegli!

Da bomo to prelepo nalogo iz

Spričo uspehov II. grupe se je prijavljalo prostovoljno vsak dan več novih borcev, tako da so postali izredno nevarni za italijansko posadko v Zužemberku in je pričel okupator zbirati močne sile, da bi tako bil pripravljen braniti se proti partizanom in če bo prilika tudi izpasti in jih s hitrim napadom uničiti. Ker pa so imeli partizani odlično obveščevalno službo, so se dobro pripravili na napade sovražnika. Koncentrirali so svoje najboljše odredne edinice, katerih vodstvo je prevzel še živeči narodni heroj Daki, strah in trepet okupatorja. Ze samo ime Daki je italijanskim vojakom in oficirjem ulilo mnogo strahu in nesigurnosti.

V zgodbnih jutranjih urah je pod zaščito oklopnih voz okupator 2. junija 1942 z velikimi silami izpadel proti partizanskim enotam v smeri izvira Krke. V dobro pripravljenih zasedah pred Znojilami jih je pričakal Daki s svojimi herojskimi enotami, v naglici obkolil in uničil 4 kamione in pobjil večje število sovražnikov, zaplenili so več strojnic, municije in ostalega materiala. Da sovražnik ni bil popolnoma uničen so prišli na pomoč iz vseh postojank, da so rešili obkoljene Lahe. Njihovo junaštvo se je odražalo v tem, da so se par dni skrivoma vračali v Zužemberk, preplašeni, goli in bosi.

Zaradi stalnih in vedno silovitejših napadov, posebno po zapadno-dolenjskem odredu, je postal položaj za okupatorja na tem odseku neznenoten in nevzdržen. Zato je italijansko vrhovno poveljstvo pripravljalo veliko italijansko ofenzivo v Ljubljanski pokrajini, da bi z vso silo udarilo in dokončno uničilo partizanske enote. S tem namenom je italijanska posadka 13. julija zapustila trg Zužemberk. Pred odhodom so vse kemične obrnili proti Stični, z namero, da bi prevarili partizane, da se nameravajo umakniti proti Stični. Ali ta nakena jim ni popolnoma uspela. Umikajočemu sovražniku so partizani pripavili močne mitraljezke zasede med Dvorom in Sotesko, da so brezglobo bežali proti Novemu mestu. Po umiku so partizani zasedli z edinicami Zapadno-dolenjskega odreda Zužemberk, katerega so imeli v posesti skoraj en mesec. Prebivalstvo je navdušeno pozdravilo partizane. To je bil nepozabni dogodek. Tisti mesec so se dogajali med namenami

veliki dogodki. Zužemberk je zaživel v prijetnem partizanskem vzdušju. Povsod godba, mitingi, ples, vrisk in petje. Zužemberk je bil svobodno. Zamrla slovenska pesem je skupno z partizanskimi koračnicami pretresala ozračje. Zužemberk je bil svoboden. Nepozaben je trenutek velikega mitinga na trgu, kjer se je zbral cel Zužemberk in veliko ljudi iz okoliških vasi. Od ust do ust se je sušljalo: »tov. Kardelj bo govoril.« Burno pozdravljen od množice, je stopil na govorniški oder tov. Kardelj, ki je v svojem zgodovinskem govoru pričal nujnost borbe, in vstajenje nove Jugoslavije; med drugim je dejal: »Borba bo še težka in strašna ali mi bomo zmagali, in zakaj? Zato ker je z nami ljudstvo, tisto ljudstvo, ki se danes bori na življenje in smrt za svoj goli obstoj!« Resnično, njegove besede so postale dejstvo, plod te zmage in dragocene svobode, ki smo zanj dali milijone žrtev je, da gradimo veličastno novo Jugoslavijo, dejelo pravega socializma. Na mitingu so govorili tov. Kocbek in drugi.

Mnogo tistih, ki so prisostvovali mitingu, danes ni več med nami; položili so življenje na žrtvenik domovine. Med tem časom je bila v Zužemberku postavljena prva partizanska komanda mesta pod poveljstvom tov. Smrketa Franca-Jošta. Pričela se je porajati prva ljudska oblast. V bivši kašci na trgu je bila velika prostorna dvorana, katero so fantje, dekleta in mladina slovesno okrasili, pred poslopjem pa postavili slavnostne maleje z napisom »Svobodno izbiramo in volimo novo ljudsko oblast«. Zvečer je bilo v nabito polni dvorani slavnostno razpoloženje. Vrstili so se govor vodilnih mož. Živahnio in svečano razpoloženje je vzbujala godba in petje. Pri volitvah, ki so bile na listke in tajne, so izbrali prvi slovenski narodnoosvobodilni odbor, kateremu je bil na čelu prerano umrli tov. Albin Pehani. To je bil veliki dogodek v nadalnjem razvoju nove ljudske oblasti. V spomin na ta veliki dogodek je daroval, kot prvi komandi mesta na osvobojenem slovenskem ozemlju tedanji komendant glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet tov. Leskovsek Franc-Luka, tedanjemu komandantu mesta Zužemberka tov. Smrketu Francu-Joštu svileno slov. zastavo s petrokrako zvezdo. Nad osvobojenim ozemljem so se pričeli zbirati temni in grozeči oblaki, a govorice so potrdile pretečo nevarnost.

Komandir Gubčeve brigade

Ožja blokada Novega mesta! Bataljoni Gubčeve brigade so na položajih tik ob mestu, nad Gotno vasio, pri bloku nad magacini, na Barončevem hribu, pri Svetem Roku. Na desnem bregu Krke so v polkrogu razporejene naše sile. Od prvih hiš v Gotni vasi, Smihela, Zabje vasi pa tja do naših položajev je čistina, zasmečeni travniki in polja.

Danes je mir. Na obeh straneh so se zadržali nad krasnim jutrom, ki je polno sonca zasijalo po tolikih dnevnih megle in dežja. Sončni žarki pologama vpijajo redke meglice nad Smihelom in Grmom. Kdo ve, kaj si mislijo oni tam v bunkerjih? Ali jih kaj vleče preko Gubčevega obroča, sedaj pred Božičem.

Danes so so pomirili tudi tisti v smrekah za Grmom. Tam so vsak dan večkrat poslali proti našim položajem cele snope svinčenek.

Cerkveni zvon se je oglasil. Cudovito se prelivajo njegovi glasovi in se mešajo z brnenjem sovražnega aviona, ki leta tam nekje za St. Jernejem.

Na položaju druge čete 2. bataljona vladavvedro razpoloženje. Mlad dečko prijaznega in inteligentnega obraza hodi od partizana do partizana, pomenjuje se, pregleduje zaklone in bunkerje. To je komandir Sokol.

»Koračin, danes bomo imeli mir,« ogovori mitraljezca.

»Sele jutro je,« mu odvrne z nasmehom pobaran.

Komandir se je zamislil in zroc v daljavo je odgovoril tjavdan: »Prekrasno jutro...«

Prijetna topota sončnih žarkov je kar opajala partizane. Kako prijetno je pozabiti

na vse, razviti odejo po travi in se vleči nanjo.

Kosilo.

Komaj so borti in komandir obliznili žlice in jih spravili, se je z one strani Krke oglašila havbica.

Bum-ha-ha-ha-bah se je zahahlala granata tik nad partizani in se zapičila trideset metrov za linijo, da je zemlja brizgnila naokrog.

»Hitro v bunkerje,« komandira Sokol.

Vsi zlezajo navzdol, se stisnejo v slamo na tleh in čakajo, če bo še kaj.

Sokol je v bunkerju pri težki »Bredic.«

Nato se prične ples. Z druge strani Krke, s Smihela, iz Grma in Kapitla prično buhati havbice, gorski in poljski topovi ter ežki minometi. Peklenski hrup eksplozij in strahoviti tresk železja se vsuje na partizanske položaje.

Naenkrat pa vse preneha. Kot so začeli, tako so odrezavo nehali.

Komandir Sokol skoči iz bunkerja.

»Pazite sedaj na Grm. Nekaj pripravljajo!«

»Kolona iz Grma proti Gotni vasi,« javlja opazovalec.

Koračin je že zaropotal s svojo »Bredico.« Sokol poklekne k drevesu, zakriči nekaj povelj, nato pa začne streljati naboj za na bojem.

Mitraljezi ropotajo, puške pokajo, minometi bruhači, po zraku pa sikajo krogle. Pod Grmom se premetavajo, padajo in se spet dvigajo. Plazijo se po trebuhi, bežijo nekateri naprej, drugi nazaj.

Spet so se odprla vrata naših šol . . .

Sola je last ljudstva! Ta zahteva naše prosvetne politike se izraža v vsej dejavnosti našega šolstva. V vseh časih je progresivno usmerjeno učiteljstvo skušalo ugoditi tej zahtevi in je svoje delo v šoli kakor tudi izven šole uravnavalo tako, da je ugodilo ljudskim težjam po dvigu in napredku našega šolstva.

V povoju času so naše šole na široko odprle vrata vsem, ki jih žejo po napredku. Znani so nam primeri, ko so v zrelih letih dosegli lepse uspehe mnogi delavci in kmetje, ki jih je predvojna šola s svojimi okostenelimi predpisi utesnjevala in jim ni dala tistega znanja, s katerim bi se mogli nadalje samoizobraževati in doseči svoj življenski smoter. Naša ljudska oblast je v stremljenju po kulturno prosvetnem dvigu ljudskih množic pričela razširjati mrežo podželskih gimnazij in organizirala je razne večerne tečaje, delavske gimnazije in izobraževalne tečaje. Izkušnje so pokazala, da je ta zamisel že rodila lepe uspehe prav pri tistih ljudeh, ki zaradi napačno organizirane šolske politike in šibkega socialnega stanja v predvojnem času niso mogli doseči tistega smatra, o katerem so v mladosti sanjali.

Naše ljudstvo se v pretežni večini zaveda pomena te plemenite skrbi ljudske oblasti za kulturno prosvetni in politični dvig naše vasi in naših industrijskih centrov. Zato se je pričelo z ljubeznijo oklepati svojih šol in

Pričela se je ogromna roška ofenziva. Divje horde pijanih fašistov, podprtih z modernim in sodobnim orožjem, so navalile na osvobojeno ozemlje in Kočevski Rog. Požigi celotnih vasi, streljanje nedolžnih ljudi in ropanje njihovega premoženja, to je bil uspeh roške ofenzive. Partizanska vojska pri tej ofenzivi ni bila nikjer v jedru uničena, ravno napsutno, izšla je iz boja močnejša in opremljena z okupatorju odvzetim orožjem.

Ko so uvideli, da se proti gibljivim partizanskim edinicam kljub ogromni moči, ni dalo ničesar napraviti, ampak je bilo ravno obratno in da nikakor ne bodo zmogli obvladati vsega zasedanega ozemlja, kjer je na vseh koncih vrelo, so se okupatorji s podložnico oprli na starci rimske rek: »Podeli in vladaj«, ali nakane jim povsem niso uspele, ljudstvo je spoznalo, da se ne izplača hoditi za Lahe po kostanj v Žerjavico. Kot povsod, je podleglo le nekaj slabicev. Zato je okupator podprt akcijo domačih hlapcev, ki so s pomočjo raznih fajmoštov in Marijine družbe pričeli organizirati oborove formacije. Tip takega organizatorja v našem kraju je bil kaplan Jenko. Spočetka so si nadeli ime »vaške straže«, pozneje pa »legija smrti«, bolje rečeno legija klavcev nedolžnih ljudi — žen in otrok. Končno so se znašli in sneli kričko in nadeli ime podlega Judeža, postali so izdajalci lastnega naroda in bedni hlapci Italijanov. MVAC (Milizia volontari anti-communisti). Okupator je dobro vedel, da bo v teh brezdušnih ljudeh dobil zveste pomagače, ki so pripravljeni lakajsko ubogati in poslušati in izvrševati vse. Zato jim je oskrbel orožje, vojaško opremo, živila in denar. Bilo jim je dovoljeno ustanavljati postojanke po vseh in manjših središčih. (Dalje)

Hrup orožja je nenadoma prenehal. Od daleč so zabrneli tanki. Eden se je pošastno prikazal med Grmom in smrekami in se hitro pomikal po travniku navzdol proti Gotni vasi. Počasi se je prerinil med drevjem in spolzel potem proti Roku.

»Bojan, hitro potegni vso četo na drugo linijo,« poveljuje Sokol.

Ceta se naglo umakne. Na položaju ostane sam Sokol. Pred preteče se bližajočim železnim kolosom ni nobene obrambe več. Protitankovskega topa ni pri četih in mine niso položene pred bunkerji. Nujno se je treba umakniti v gozd na drugo linijo, do koder ne more tank. Sokol se ozre za svojo četo, kateri skuša kriti umik.

Tank že obstreljuje prednji bunker s svojim topičem. Sedaj se je obrnil proti bunkerju, kjer stoji Sokol. Tank se ustavi. Sokol čaka s puško, pripravljen na strel, da bi podrli tistega, ki bi se upal izstopiti. Tank se pomakne naprej.

Sokol ves goč, kri mu je buhnila v obraz. Ves trepeta od onemoglega srda.

»Ne upajo se, šleve! Zajci!...!«

Tank zavazi na primitivno zgradbo in jo takoj podre.

Potem se bliža Sokolu, počasi, zlobno.

Se nekaj metrov. Sokol si odpne ofenzivko, jo odvija in zažene proti oklopniku. Pok bombe se je pomešal s hrupom rafala. Iz tanka so opazili Sokola. Strojnica na tanku drdra kar naprej. Sokol se ne more več umakniti. Ze odvija drugo bombo... Tank se naglo bliža. Se nekaj metrov. Sokol se smelo dvigne in se po požene naprej z bombo v roki, toda v tem trenutku mu šop svinčenek prebije čelo.

(Ponatis iz brošure »Gubčeva brigada oblega

Novo mesto, 1944.)

posebno mladina rada obiskuje izobraževalne tečaje ter se usposablja za življence.

Dejal sem, v pretežni večini! Znani so nam pa še primeri, ko nekateri naši kmetje z nezaupanjem in celo nejevoljo posiljavajo svoje otroke v šolo. Žal so ponekod po naših vseh še ljudje, ki menijo, da bo morala šola posredovati zgolj tisto minimalno znanje, ki je izraženo v opisovanju učencov in poznavanju naše abecede. Nikakor se ne morejo spriznati z mislio, da je šola ne samo kulturno prosvetna, ampak tudi politična ustanova. To je v svojih uredbah o rojstvu slovenskega ljudskega šolstva trdila že Marija Terezija in ni torej prav nič nova, četudi današnja ljudska oblast zahteva, da naj postane naša ljudska šola v vsej svoji stvarnosti kulturno prosvetno in politično žarišče naše vasi.

So ponekod še kmetje, ki rajši zadržujejo svoje otroke doma za raznaj poljska dela ali za pastirje, kakor da bi jih redno pošiljali v šolo. Takšni ljudje se ne zavedajo, da s tem škodujejo tako otroku, kakor tudi na predku naše države, ki bo v vsakem pogledu napredna in prosvetljena samo tedaj, kadar bodo tudi državljanji prežeti s kulturno sramo.

Pomudimo se zdaj nekaj tudi pri ugotavljanju, kaj in koliko je v povoju času storilo naše ljudstvo za izboljšanje zunanjega videza naših šolskih poslopov. V okraju Trebnje, Novo mesto in Crnomelj nam je okupator zapustil — če izvzamemo kočevski okraj — najbolj žalostno dediščino, ki ponekod še danes priča s pogorišči nekoč prelepih šolskih stavb, ruševinami in neuporabnimi zidinami, česa vsega je bil v svojem onemoglem besu zmožen storiti sovražnik našega napredka in prosvetne rasti. Potrebni so bili orjaški naporji prosvetne oblasti, delovnih množic in množičnih organizacij, da smo na neštetnih pogoriščih in razvalinah znova postavili nova poslopja, šole, ki postajajo žarišča kulturne in napredka naše vasi. Žal pa se v krajih, koder se ljudstvo ne zaveda velikega pomena urejenih šolskih razmer, po petih letih naše svobode še niso zacele vojne rane, obstaja še vedno pomanjkanje učilnic ter primernih stanovanj za učiteljstvo, kar dokazuje, da bo prav v omenjenih krajih potreben posvetiti več pažnje dobro urejenim in higienično vzdrževanim šolam. Sola bo ljudska v pravem pomenu besede samo tedaj, ako se bodo ljudje domačega šolskega okoliša zavedali, da so dolžni žrtvovati nekaj časa tudi ureditve šolskih prostorov in šolske stavbe. Učilnice, ki po več let niso pobljene, šolske stavbe, ki s svojo zanemarjenjem vrednostjo niso v okras naši vasi, ne morejo zadovoljiti niti učiteljstva niti učencev. Mislim, da se ne motim, da se ljudstvo naše prelepe Dolenjske in sončne Bele Krajine še vse premalo zanimala za depotno ureditev naših šol in učilnic. Popolnoma napačno je mnenje nekaterih v staro miselnost usmerjenih ljudi, ki misljijo, da je vsa skrb za ureditev šolskih poslopov načolena krajevnemu ljudskemu odboru oziroma okrajnemu ljudskemu odboru. Brez sodelovanja staršev, ki posiljajo svoje otroke v šolo, brez zanimanja množičnih organizacij za urejenje šolske razmere, ne bo naša šola na vasi nikdar postala tisto, kar mi vsi želimo in pričakujemo, ako naj se tudi v tem pogledu približamo tradicijam drugih kulturnih narodov. Zgrešena miselnost, da je sedaj, ko ni več krajevnih šolskih odborov, ki so pred vojno skrbeli za ureditev šolskih prostorov, šolskih stavb, in upravljalci s

PISEJO NAM

»NAJ VAS VRAG VZAME...«

Zagorc Martin, kmet iz Orehovice 17., ima svoje njive v bližini njih Kmetijsko delovne zadruge Orehovica. Njegov sin France je gonil očetove krave na pašo v gozd. Utrjen od dela in len od sonca je revez zaspal in tako so imeli krave prosti pot. Kakor človek rad dobi kaj boljšega za pod zob tako tudi živina, ter je med časom, ko je Zagorčev sin spal, zašla in se po mili volji pasla po domaćini koruzi. Zagledal je krave gospodar Zagorc, šel s kolom nad njim in jih pretepal, kričeč:

»Naj vas vrag vzame, preklete zadružne kosti!«

Zene, ki so bile v bližini, so to opazile ter ga opomnile, da so krave njegove in ne zadružne. »No, no, hudič, saj so res, sem se premotil,« je dejal Zagorc, ko je sprevidel, da tolče lastno živino.

Iz mržnje do zadruge je Zagorc tolkel po svojih kravah, mislec, da tolče zadružne. — Upajmo, da so ga krave spamerovale, če ga že ne more pametna beseda. Tita

MESA DOVOLJ — MESNICE PA ZAPRTE

Kje spet? V Novem mestu, seveda. Kdaj? Zadnjo soboto. Pred mestno mesnico pri Kandijskem mostu je bilo nekaj sto gospodinj in mladine. Stali so v vrstah po trije in trije — ter vdano čakali srečne minute, da pridejo po nekaj urah čakanja na vrsto. Mesnici Dolenc in Golež pa sta bili lepo zaprti. Ali je res tako težko ustreči gospodinjam in odpreti na dan, ko je mesa dovolj za vse, poleg mestne tudi ostale mesnice?

Mesna prednostna nakaznica pa naj bi se delilo tam, kjer se deli za bolnike in noseče. Le tako bo konec jeze, da se vrivajo nekateri brez čakanja na prvo mestno vnapčiu, ki čaka potprežljivo, da pride na vrsto.

Ali bo treba o zaprtih mesnicah še pisati »Dol. listu? Naprosile bomo Mesni Ijudski odbor, da pošlje odgovorne tovariše ali tovarišice, ki odrejajo odpiranje in zapiranje mesnic, da gredo sami v vrsto — in da po dveh, treh urah čakanja vendarle enkrat že uvidijo, da je čas dragocen predvsem tudi za gospodinje! Ena za vse

NEUPRAVICENA UZALJENOST

KUD Mokronog je zadnjikrat nastopil v mesecu marcu v predvolivnem tekmovanju, in sicer z igro »Trojčki«. To je bila zadnja predstava KUD Mokronog. Po tem času se naši talentirani Mokronovčani niso več predstavili. Kaj pravite, kaj je temu vzrok? Govorite ste radovedni. Povedal vam bom. Užaljenost! Vsi se gotovo spominjate v osmi številki »Dolenjskega lista« članka: »Ne odnehajte.« V tem članku je pisec članka Stahan dobro skritiziral Trojčke, ker so res kritike potrebni. V tem članku pa pisec ni kritiziral igralcev, ravno nasprotno, pohvalil jih je in dodal, da so zmožni igrati kak boljšega kot so Trojčki. A Mokronovčani so zelo občutljivi in zamerljivi ljudje. Kdo neki bi si upal skritizirati nekaj, kar oni igrajo. Da bo kdo tako predren, si niso mislili. A našel se je tovariš, ki se jih je upal prijeti zaradi vsebinsko nevzgojne igre, in našel se je tudi tovariš, ki jih je sedaj razkrinkal in jih bo v bodoče še razkrinkaval.

Ako vprašaš katerega koli od igralcev, zakaj nič več ne igrajo, ti odgovori, da ne bodo več igrali, ker jih potem vlačijo po časopisu. Dragi moji igralci, preberite si članek o vaših Trojčkih in poglejte, koga ta kritizira, ali vas ali Trojčke. Prosim, da z vašo užaljenostjo prenehate in pričnete z delom. Ozrite se malo okoli, pa boste videli, kje so drugi. Dajte delovnemu ljudstvu razvedrila in zabave ter prenehajte z vašo neupravičeno in neumno užaljenostjo. -k

»ZELENA VRVICA« V TREBNJEM

Aktiv mladine iz Starega trga v trebanjskem okraju se je krepko zavzel in v kratkem času pripravil za oder Hudalesovo igro »Zeleno vrvico« vključujoč najhujšemu delu pri žetvi in mlačvi, kajti v aktivu je sama kmečka mladina. Pljunili so v roke, kot pravimo, pa kar iznenada naštudirali in postavili na oder »Zeleno vrvico« in to brez posebnega usposobljenega režiserja. Prvikrat so zaigrali 23. julija na trebanjskem odru, čez teden dni pa v St. Rupertu. Dvorana je bila obakrat čisto polna, in tudi igralci so se dobro odrezali, čeprav so bili nekateri prvi na odru.

S tem je aktiv pritegnil v svojo igralsko družino veliko novih igralcev, ki se bodo s pomočjo starejših dobro razvili in usposobili za odrške nastope, kar je lep in plemenit cilj mladinskega aktiva. Ljudje so bili z igro zadovoljni, zato je mladina dobila poguma in veselja, pa bodo šli z »Zeleno vrvico«

co gostovat še v Dobernič in Zužemberk.

Mladina ima v načrtu že novo igro. Potrudili se bodo zaigrati tako, da aktiv v Starem trgu ne bo zaostal za drugimi aktivami v okraju. Prav tako se ta aktiv pridno udejstvuje v fizkulturni in na vseh ostalih popriščih vzgojno-zabavnega udejstvovanja mladine. Aktiv šteje že 42 članov. Saj vsak mladinec z veseljem pristopi v tako organizacijo, ki mu daje pravilno vzgojo in skrb tudi za primerno zabavo. K. S.

FRONTNE BRIGADE BODO TLAKOVALE CESTO V CRNOMLJU

Zadnje priprave za tlakovanje ceste v Crnomlju so že izvršene. Tudi žene niso bile med zadnjimi, saj so skoraj največ delale pri izlaganju in prevozu kock za tlakovanje.

Dne 14. julija 1950 so imeli v Crnomlju zbor volivcev, na katerem so sklenili, da zachejo takoj delati. Sestavljeni je bila prva brigada članov sindikata raznih podjetij v Crnomlju, ki bo delala mesec dni. Druga brigada je sestavljena iz članov Fronte ostalih prebivalcev. V drugi brigadi bo delalo po osem dni izmenoma določeno število ljudi. Zbor volivcev je ta sklep potrdil.

Crnomaljci in okoliški prebivalci bodo gotovo pohiteli z delom, saj se zavedajo, da je tlakovanje ceste od novega mostu, ki so ga letos dali v promet, pa do postaje velikega pomena. Rešeni bodo v letnem času neznotnega prahu, v dežu pa blata. R. F.

V nedeljo, dne 10. septembra priredi novomeško Planinsko društvo

PLANINSKI IN PARTIZANSKI TABOR na Gorjancih (pri Gospodični)

TRGOVANJE PA TAKO!

V Novem mestu je večkrat borba za kvass; delijo ga po majcenjih količinah in stane cel zavitek 26 din. Te dini so pa proračniki kar na debelo pokvarjen, smrdljiv kvass, zavitek po 50 din. (Zavitek je bil ravno tako velik, kakor prej za 26 din. Torej pokvarjen kvass, ki bi ga sploh prodajati ne smeli, je 24 din dražji!) Radovedni smo s kakšnim »trikom« to zagovarja Okrajni magazin, oziroma tisti, ki je ta kvass dal v prodajo.

KERAMIKA V DOLENJSKIH TOPLICAH

Poleg drugih krajevnih podjetij, ki jih je ustanovil KLO v Dolenjskih Toplicah, je za zdravilski kraj keramika zelo pomembna. Za začetek izdelovanja so bile precejšnje težave, ker ni bilo dobiti primernega lokalja za izdelovanje izdelkov in postavitev primerne peči. Da se je z obratom pričelo, so za prvo suli uporabili sicer neprimeren toda zasilen lokal na podprtini bombardirane Sitarjeve hiše. Prostor so zasilno uredili in sedaj že stoejo pred izdelovanjem peči.

Za leto 1950 je določen plan izdelave 1750 pečnic. Do sedaj je izdelanih 500. Dela se le po naročilu. Izdelki so prvo vrstni, ker je v bližini prav dobra glina v zadostni množini.

Delo je v polnem teknu, dan za dnem se množe izdelani komadi, odprto je le še vprašanje peči, za katero še ni potrebne opeke, ki pa je že zasigurana. Ko bo zgrajena peč, se bo delo pospešilo, da bo plan ne le dosežen, temveč tudi presežen.

Izdelovali ne bodo le peči, ampak tudi druge keramične izdelke, okraske in spominke, ki jih bodo radi kupovali zdravilski gostje kot spomin na združenje v Dolenjskih Toplicah. Ze do sedaj izdelani keramični izdelki predstavljajo umetnine, delo pa bo še napredovalo in se izpopolnilo.

GRADAC BREZ GOSTISCA

Pred vojno je imel Gradac kar pet gostilnic, danes pa jih ni več. Zdaj pa je vse osrednji deli, ki jih je vprašanje, na katerega ne več je odgovora. In vendar bi bilo v Gradacu nujno potrebno vsaj eno gostišče. Ljudje, ki prihajajo po svojih službenih opravkih v Gradac in njegovo okolico, se danes ne morejo nikam zateči. Gostišče z zasilon urejeno menzo za prehodne goste pa bi Gradacu in vsem bivšim gostilničarjem, ki tudi včasih niso uspevali brez dela in truda, bilo samo dobrodošlo. Ali se ne bi KLO Gradac in Okrajni ljudski odbor zavzela, da bi Gradac dobil nujno potrebno gostišče? Ustregla bi domačinom, pa tudi prehodnim gostom in vsemu potupočemu občinstvu.

FIZKULTURA IN SPORT

SK »KRKA« PROTI SK »KRIM« 3:0 (15:7, -15:3)

Novo mesto, dne 24. avgusta 1950. Po daljšem presledku smo ljubitelji obojkje zopet videli »domače na igrišču«, ki so se tokrat ponovili s Krivomci iz Ljubljane. Igra nas ni zadovoljila. Ne smemo reči, da je bila slabša, toda takšna, kakršno smo navajeni videti od njih ni bila. Moštvo Krima je nudilo premalo odpora domačinom, tako, da so jih slednji brez posebnega truda porazili. V domačem moštvo je zopet nastopil Doberjec, ki je s svojo igro povsem zadovoljil gledalce. Iznenadil nas je mladi Šonc, ki je s svojimi učinkovitim servisi zadivil gledalce. Tudi Pučnik in Rodič sta bila dobra, dočim nas je Medic radočaral. Sodil je dobro Romih. Copič.

VELIK USPEH MLADIH NOGOMETASEV

Pionirska moštva »Krke« je v letošnjem letu doseglo niz uspehov, ki vsekakor niso slučajni. Stiri zmage in en neodločen rezultat so plod dobrega treninga, ki mu posveča mlado moštvo veliko pažnjo. Mnogo slugs za dosežene uspehe ima tovarš Peric Ludve, ki svoj prosti čas posveča napredku moštva. Zmage, ki so jih dosegli so sledeče:

Krka : Odred (Ljubljana) 2:0

Krka : Triglav (Ljubljana) 4:1

Krka : Zelezničar (Ljubljana) 4:1

Krka : Trst (pion. kol.) 4:0

Krka : Krim (Ljubljana) 1:1

Celotno moštvo je izenačeno, vendar pa se z dobro igro odlikujejo Majerle, Vindišer in Pavlič.

Copič.

FIZKULTURNI NASTOP NA MIRNI

Fizkulturna na Dolenjskem še zelo šepa in se razvija vse preveč kampanjsko. Nekoliko večje uspehe je doživel v novomeškem okraju, pa se tam le v Novem mestu, Stopičah in St. Petru. Podeželje na splošno pa se v fizkulturno še kaj malo vključuje. Vzrokok je dovolj in smo o njih že govorili, pa bo še treba ob priliku izpregovoriti resnejšo besedo na tem mestu. Trebanjski okraj je v fizkulturnem pogledu še slabši, kljub temu, da ima ravno na tem polju že staro tradicijo, saj smo imeli pred vojno v vsej Mirenski dolini poleg vrste sokolskih domov tudi že velike fizkulturne prireditve. Po vojni je to vse zamrlo. Sokolski domovi po Mirenski dolini spev in travu prerašča nekaj tako živahnih igrišč. Edino Mirna je v tem okraju že od osvoboditve aktivna tudi na fizkulturnem polju in je prejela od oblasti in od FZS in FIASJ praktične nagrade, pohvale in diplome. To vse pa Mirna tudi zasluži, ker fizkulturne ne vriši kampanjsko, ampak je telovadnica v tem kraju vse leto vedno polna telovadcev od delov. Res je to društvo imelo radi neupravičene kritike višjih forumov do počivjanja, vendar tudi takrat ni mirovalo in so delali po drugi plati. Gotovo vam ni znano, da je na Mirni fizkulturnik že vsak drugi vaščan in da so v fizkulturno vključili tudi sosednjo mladino. Da, tudi starejše prebivalce ima društvo v svojih vrstah, ki še posebno z navdušenjem pomagajo društvu in so zgodili drugim krajem Dolenjske. Pri njih je prostovoljnosten res v kriji in ni akcije, ki je ne bi izvedli vaščani za fizkulturno z veseljem in ljubezni. In tako je tudi z ostalimi akcijami v kraju. Sami so z ogromnimi prostovoljnimi urami pomagali pri gradnji planinske koče na Debencu, ki je kraju in vaščanom danes v ponos in razvedrilo. Letos pa si grade plavalni bazen, ki bo vreden objekt prizadevnosti tega prebivalstva.

Vsako leto prireja to društvo v poletju javni nastop, da na njem prikaže uspehe svoje rednega dela v telovadnici in na igrišču. Zato so te vrste prireditve vedno prave manifestacije fizkulturne Titove Jugoslavije v tem koncu Mirenske doline in jih obiskujejo tudi sosednje ter ljubitelji fizkulturne na Dolenjskem. Ravno zato je tudi Komite za fizkulturno pri Vladi LRS določil Mirno za kraj vsakoletnih fizkulturnih tečajev in z njimi združuje društvo svoj javni nastop.

OBVESTILA

EKONOMSKI TEHNIKUM V NOVEM MESTU

Temeljite ekonomsko-politične spremembe in s tem prehod na plansko gospodarstvo so po vojni pri nas narekovali tudi korenite spremembe in dopolnitve v vsem strokovnem šolstvu. Bivši trgovski akademiji v Ljubljani in Mariboru sta dobili vrsto novih enakovrednih tovarisci — v Celju, Kranju, Murski Soboti in tudi v Novem mestu za okoliš petih okrajev: Novo mesto, Crnomelj, Trebnje, Krško in Kočevje. Sole so nove po obliki pa tudi po vsebinah, saj je bilo treba učne načrte in program vskladiti s potrebnimi naše gospodarske stvarnosti, s planskim gospodarstvom, s socialistično ekonomiko. Tako je namesto bivše trgovske akademije nastal nov tip ekonomsko srednje šole (doslej imenovan ekonomski tehnikum), ki pripravlja strokovne kadre za vse panoge gospodarske dejavnosti. Zato je poleg splošno izobraževalnih predmetov in tujih jezikov, ki imajo enako veljavno in pomen kot na gimnazijah, poudarek učnih načrtov tudi na zadostnem obvladovanju strokovnih predmetov: knjigovodstva, gospodarske tehnike, korespondence, gospodarske matematike, politične ekonomije, stenografske in strojepisja. Dijak se spozna tudi s pravom in gospodarsko strukturo FLRJ, z gospodarskim zemljepisom, kemijsko tehnologijo in blagzanstvom, s planiranjem in statistiko.

Po dovršenem štiriletinem šolanju gre absolvent v službo, ali pa more po enoletni praksi nadaljevati študij na univerzi (pravni ali ekonomski fakulteti). Pogoji za vpis so dovršena nižja gimnazija ali sedemletka. Sola ima tudi internat. Preko 70% dijakov

prejema stipendije od 800 do 1500 din meščno. Ravnateljstvo obvešča vse dijake, ki se niso vpisali ali pa so bili pri rednem vpisu kjerkoli odklonjeni, da so na šoli še prosta mesta in da se prošnje za sprejem še nadalje sprejemajo tudi po pošti ali po drugi cesti.

VSEM PRIZADETIM!

Dne 13. avgusta je posebni vlak Putnika Novo mesto odpeljal s postaje Reka 13 minut pred 19. uro, kakor je bilo prvotno javljeno za povratek.

Predčasni odhod je določil prometni urad Reka brez vrednosti vodje izleta.

Prosimo vse prizadete, da se zglase v naši pisarni v 8 dneh po objavi zaradi povračila stroškov.

Obenem pa vse prizadete prosimo oproščenja.

Putnik, Novo mesto

ŽE VESTE?

Rotovž v Novem mestu ima uro. Cedno stopljeno uro. Čast urinemu kolesju, ki se trudi, da po svoje meri čas. Nekaj posebnega je, kako preračuna, da